

اهمیت اجرای درس پژوهی در دانشگاه

محدثه حاجیان^۱، مرتضی کرمی^۲، مقصود امین خندقی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

۲- دانشیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسئول)

۳- دانشیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد

چکیده

درس پژوهی به عنوان یک فعالیت گروهی، راهی برای بهبود کیفیت تدریس است. شواهد در داخل و خارج کشور، موفقیت درس پژوهی در مدارس را نشان می دهد. از سویی دیگر کیفیت تدریس یکی از موضوعات مهم در آموزش عالی است. با این وجود بررسی پژوهش های صورت گرفته، بیانگر این است که درس پژوهی تنها مختص مدارس نیست و سایر سازمان ها از جمله دانشگاه ها با وجود آوردن شرایط لازم و در صورت بها دادن به کیفیت تدریس و اهمیت دادن به فعالیت های گروهی می توانند از این روش برای بهبود کیفیت تدریس در دروس مختلف استفاده کنند. در این مقاله در رابطه با اهمیت اجرای درس پژوهی در دانشگاه، چستی درس پژوهی، تاریخچه درس پژوهی، اصول درس پژوهی و مطالعات صورت گرفته از اجرای درس پژوهی در کشورهای مختلف مطالبی بیان گردیده است.

واژگان کلیدی: درس پژوهی، اشتراک دانش، دانشگاه

مقدمه

دانشگاه به عنوان نهاد علمی کشور، اصلی ترین خاستگاه نیروی انسانی لازم برای اداره جامعه و حکومت است. بنابراین هر حکومتی که خواهان تحول و ترقی و تعالی باشد باید به تعمیق و گسترش طرح های علمی و پژوهشی پردازد تا بتواند به ابداعات و نوآوری نائل آید و بدون تردید دانشگاه مطلوب در جامعه اسلامی دارای چنین ماهیتی است (سمیعی و مظفری، ۱۳۹۱). با توجه به این که عالی ترین محصول نظام آموزشی، فارغ التحصیلان دوره های تحصیلات تکمیلی هستند، انتظار می رود توانایی های علمی و پژوهشی آنان تا حد زیادی بهبود یابد تا نه تنها به انتقال و ترویج علم پردازند بلکه از طریق فعالیت های پژوهشی به دانش جدید نائل آیند (فرخی، ۱۳۸۹). برای رسیدن به این هدف و افزایش توانایی های علمی دانشجویان، باید تدریس و آموزش در دانشگاه به بهترین شیوه صورت گیرد.

روش تدریس می تواند تضمین کننده یادگیری باشد. به همین دلیل، نحوه ی تدریس از محتوای آن اهمیت بیشتری دارد. در واقع آنچه به کلاس درس و فعالیت های آن هویت می دهد توانایی ها و قابلیت های اساتید است که در قالب شیوه های تدریس عینیت می یابد (عبدلی، پورشافعی و زین الدینی میمند، ۱۳۹۶). یکی از راه های افزایش کیفیت دانش و مهارت تدریس در دانشگاه ها، اشتراک دانش است (Yu and Zhou، ۲۰۱۵). با اشتراک دانش، دانش و نوآوری جدید ایجاد می شود و عملکرد و شایستگی افراد و سازمان افزایش می یابد (Areekkuzhiyil، ۲۰۱۹ و ۲۰۱۶). از طرف دیگر مهم ترین عنصر سازنده دانشگاهی در حیطه تولید دانش، اعضای هیئت علمی هستند و موفقیت دانشگاه، به توان علمی آن ها و اشتراک دانش و همکاری که با یگدیگر دارند، وابسته است (اسماعیل پناه و خیاط مقدم، ۱۳۹۲). اعضای هیئت علمی دارای دو نوع دانش عینی^۱ و ضمنی^۲ هستند. دانش عینی، حاوی دستورالعمل ها و رویه ها است که قابل لمس است اما دانش ضمنی به شکل ملموس ارائه نمی شود و از طریق تجربه های فردی، تدریس، انجام پژوهش، ایده ها و ارزش ها، مدل های ذهنی، باورها و ادراکات به دست می آید و تنها به صورت غیر مستقیم، از طریق استعاره و قیاسی بیان می شود. به همین دلیل ژاپنی ها بر دانش ضمنی تمرکز می کنند و کلید موفقیت آنها همین است. ژاپنی ها آموخته اند که چگونه می توان معنا و مفهوم را به دانش عینی تبدیل کرد (Nonaka and Takuchi، ۱۹۹۵). اساتید لازم است برای تدریس موثر در کلاس درس با یکدیگر همکاری و تبادل تجربه داشته باشند. افزایش همکاری میان اعضای هیأت علمی سبب حمایت معنوی و ارتقای اعتماد به نفس و نوآوری آموزشی می شود (kelchtermans، ۲۰۰۶؛ به نقل از Chenault، ۲۰۱۷). با توجه به این که هر فرد تخصص، تجربه، مهارت و

^۱ Tacit Knowledge

^۲ Explicit Knowledge

شایستگی های مختلفی دارند؛ کار تیمی باعث ایجاد ارتباطات موثری می شود. در واقع نقش های مختلف با یکدیگر ترکیب می شوند که نتیجه آن افزایش کیفیت عملکرد، افزایش یادگیری و تقویت نقاط قوت و کاهش ضعف ها برای رسیدن به هدف است (نوروزی، ابوالقاسمی و قهرمانی، ۱۳۹۴). کار تیمی، نه تنها یک پیشنهاد برای بهبود عملکرد است، بلکه یک ضرورت در پژوهش محسوب می شود و علم با ارتباط متقابل بین متخصصان توسعه می یابد (خنیفیر، بردبار و فروغی قمی، ۱۳۹۰؛ Hart، ۲۰۰۰). در این صورت پژوهشگران باید به صورت متحد و یکپارچه کار کنند تا هم افزایی در دستیابی به نتایج صورت پذیرد.

درس پژوهی با رویکرد کار تیمی فرصتی برای گفت و گو، یادگیری از طریق تجربه های خود و دیگران و بهبود آموزش مشارکتی فراهم می کند (سلطانی و همکاران، ۱۳۹۴؛ Chenault، ۲۰۱۷) و با اجرای آن، آموزش موفق یک پیروزی شخصی نیست بلکه یک پیروزی به اشتراک گذاشته شده است. به همین ترتیب، یک تدریس بد، دیگر تنها به یک فرد فشار نمی آورد (Chenault، ۲۰۱۷). درس پژوهی به عنوان جایگزینی برای رسیدگی به مشکلات مربوط به شیوه های تدریس و یادگیری نمایان شده (Nashruddin، ۲۰۱۶) و یک الگوی ژاپنی است که در عمل به گسترش فرهنگ یادگیری در مدرسه یاری می رساند و یکی از رویکردهای نوین برای توسعه و بهبود یادگیری در کلاس درس است. درس پژوهی به زبان ساده مطالعه و پژوهش جمعی در روش تدریس، به عنوان راهکاری برای خروج از آموزش سنتی به فعال است که بر اهداف و درس های اصلی تاکید می کند لذا منطق آن می گوید کلاس درس بهترین مکان برای بهبود آموزش است (عرفانی، ۱۳۹۵؛ بختیاری و مصدقی نیک، ۱۳۹۵).

تعریف درس پژوهی

تعاریف مختلفی از درس پژوهی بیان شده است که در زیر به برخی از آن ها اشاره شده است.

Lo، (۲۰۱۰) درس پژوهی را فعالیت اشتراکی معلمان برای طراحی دروس به منظور فراهم کردن بهترین فرصت یادگیری برای دانش آموزان می داند. به بیانی دیگر Plummer، (۲۰۰۷) درس پژوهی را کاربرد روش علمی در مدرسه و فرایند آموزش و یادگیری می داند. بدین شکل که معلمان به طور مشارکتی فرضیه ای را مقابل دانش آموزان بیازمایند و در نتیجه آن مشخص می شود که چه موقعیت هایی کسب شده و چه قسمت هایی نیاز به اصلاح دارد. پس از مقداری تامل، بازاندیشی، اندیشه و تفکر هشیارانه مشارکتی، اصلاحات لازم را انجام داده و سپس فرضیه اصلاح شده را مجدداً آزمون می کنند و این فرایند بدین شکل ادامه می یابد (به نقل از حبیبزاده، ۱۳۹۲).

مجموعه فعالیت هایی که اساتید در سطح گروه درس پژوهی با بحث و گفت گو، تدوین طرح درس، اجرا و مشاهده نتایج در رابطه با درس به منظور بهبود کیفیت تدریس انجام می دهند، گفته می شود. در این مسیر اساتید با کسب اطلاعات از نحوه یادگیری دانش آموزان، برای اصلاح روش های تدریس خود به صورت جمعی تصمیم می گیرند (عرفانی و همکاران، ۱۳۹۵).

درس پژوهی یک الگوی پژوهشی معلمان در کلاس درس برای بهبود مستمر آموزش، عینی سازی یادگیری، رشد حرفه ای معلمان و تولید دانش حرفه ای است (بختیاری و مصدقی نیک، ۱۳۹۵)

درس پژوهی یک تمرین توسعه حرفه ای است که در آن معلمان همکاری می کنند تا برنامه درس را توسعه دهند، یاد بگیرند و درس بگیرند تا اطلاعات را در مورد یادگیری دانش آموزان جمع آوری کنند و از مشاهدات برای اصلاح درس استفاده می کنند. معلمان مهارت های خود را در این مسیر بهبود می بخشند (Babcock, ۲۰۱۱).

تاریخچه درس پژوهی

رویکرد درس پژوهی به شکل و رویه کنونی را عمدتاً منتسب به معلمان ژاپنی می دانند. بختیاری بر اساس تجارب حضور و مطالعه این فرایند درس پژوهی در کشور ژاپن بیان می دارد: در ژاپن «جوکیو کین کیو» از حدود ۱۰۰ سال پیش مطرح شده است که واژه معادل آن را «lesson study» می داند که طبق گفته ی وی دکتر سیف معادل «مطالعه درس» را برای آن قرار داده است در حالی که سرکارآرانی آن را «مطالعه تدریس» به نوعی مطالعه «teaching» معنا می کند. یعنی مطالعه مجموعه کارهایی که معلم در کلاس درس انجام می دهد (شریفان، ۱۳۹۵). از جمله ویژگی های کلیدی اجرای اصلاحات در برنامه های آموزشی ملی در ژاپن این است که درس پژوهی ها به مدارس ابتدایی و متوسطه، دانشگاه ها، ادارات و دفاتر پیش دانشگاهی و انجمن های موضوعی پیوند خورده تا در پیاده سازی، همکاری کنند. سیستم ژاپن نشان می دهد که چگونه نقاط قوت رهبری معلمان و محتوا مبتنی بر تحقیق را می توان برای حمایت از برنامه درسی، از طریق سیستم های همپوشانی درس پژوهی پیوند داد. در واقع درس پژوهی میزان تغییر در برنامه درسی را تعیین می کند و از اصلاحات آموزشی حمایت می کند (Takahashi and Lewis, ۲۰۱۳). در این راستا جلسات دوره ای برای نوشتن طرح درس مشترک، ساختن نوآوری آموزشی و تلاش برای استفاده از این طرح در شرایط واقعی کلاس و بهبود برنامه در ژاپن به وجود آمد. رویکرد اساسی سیستم ژاپن عبارتند از: ۱) تصمیم گیری برای توسعه ی یادگیری دانش آموزان در کلاس ۲) مشارکت با سایر معلمان ۳) ادراک معلمان از اهداف تدریس. بنابراین، توسعه یا

تغییر در جهان بینی معلمان از طریق تدریس فرآیند توسعه حرفه ای به نام "درس پژوهی" یک مسئله ضروری بود (Inprasitha، ۲۰۱۴).

هدف درس پژوهی

هدف های درس پژوهی گسترس فرهنگ یادگیری مشارکتی، فراهم کردن محیط و زمینه یادگیری معلمان از ایده و دانش دیگران، تغییر روش های قدیمی یاددهی، بازاندیشی در رفتار توسط معلمان، آموختن از دیگران، سهم شدن در تجارب آموزشی و تربیتی دیگران، تحلیل و بررسی چگونگی تفکر و یادگیری دانش آموزان در حین یادگیری، شناسایی مسائل و مشکلات یادگیری دانش آموزان در موضوعات متفاوت و اولویت بندی مشکلات است (بهرامی و مرسلی، ۱۳۹۱). این اهداف نشان دهنده این است که اجرای درس پژوهی در دانشگاه، با اهمیت دادن به مسائل آموزشی می تواند نتایج مثبت و قابل توجهی داشته باشد.

اصول درس پژوهی

پژوهشی با رویکرد کیفی و با استفاده از روش تحقیق پدیدارشناسی در میان اساتیدی که درس روش تدریس را آموزش می دهند اجرا شد که اصول اجرای موفق درس پژوهی را شامل: ۱. کار تیمی (صبوری، اعتماد به گروه، هم افزایی، شراکت در رهبری، مسئولیت مشترک، هیجان جمعی و سهم شدن همه ی اعضا در تولید یک روش تدریس مشترک) ۲. تدریس تعاملی (هم اندیشی، تعامل گروهی، فعالیت های گروهی، برنامه ریزی گروهی، خلق فرصت های تفکرگونه، پویایی کلاس، ایجاد روابط بین فردی، تعدیل خصوصیات اخلاقی بد) ۳. تفکر تعاملی (تفکر خلاق، تفکر انتقادی، حل مساله جمعی، توانایی تحلیل اطلاعات، فرصت هایی برای تفکر و راه حل های مختلف) ۴. جامعیت علمی (رشد بینش عملی، درک موقعیت، پیوند نظر و عمل، انسجام) می داند (فرزان پور، ناطقی و سیفی، ۱۳۹۶). درس پژوهی اگر به درستی و بر اساس اصول و قواعدش اجرا شود نتایج مثبتی مانند افزایش دانش موضوعی، بهبود نحوه آموزش، افزایش توانایی مشاهده دانشجویان، ارتباط های قوی دانشگاهی، انگیزه قوی و حس کارایی و بهبود کیفیت برنامه درسی در دسترس را موجب می شود (Lewis، ۲۰۰۵، ص ۱۱۵ به نقل از Cerbin and Kopp، ۲۰۰۶).

درس پژوهی در دانشگاه

Chenault (۲۰۱۷) بیان می کند؛ دروس پژوهی، روشی که در آموزش عالی تا حد زیادی استفاده نشده است، اما موارد معدود استفاده از آن نتایج امیدوار کننده ای را ارائه داده است. Demir (۲۰۱۳) بعد از اجرای درس پژوهی به صورت آزمایشی در بین چند استاد دانشگاه، از طریق مصاحبه فواید و محدودیت هایی درس پژوهی را از اساتید پرسید که اساتید فواید درس پژوهی را اینگونه بیان کردند:

۱. درس پژوهی شیوه های آموزشی مبتنی بر اصلاحات را ترویج می دهد. اساتید ادعا کردند که درس های ارزشمندی در مورد چگونگی بهبود تدریس و یادگیری دانش آموزان آموخته اند.
۲. درس پژوهی شیوه های آموزش انعکاسی را ترویج می کند. اساتید بیان کردند که آن ها هنگام تدریس از تصمیماتی که می گرفتند آگاه بودند و بعد از پایان این دوره درس پژوهی بیشتر به درس فکر می کنند.
۳. درس پژوهی باعث افزایش آگاهی از تفکر دانشجویی و سوء تفسیر می شود.
۴. درس پژوهی همکاری با همکاران را ارتقا می بخشد.

همچنین در رابطه با محدودیت های اجرای درس پژوهی اینگونه اعتقاد داشتند:

۱. طراحی برنامه های درسی و تدریس فردی افراد تا آن زمان باعث شد؛ همکاری و اشتراک دانش بین افراد کار دشواری باشد.
۲. اگر اعتقادات یک شرکت کننده در درس پژوهی مغایر با رویکردهای اصلاح در تدریس و خلاف فرایند درس پژوهی باشد؛ درس پژوهی موفق نخواهد شد.
۳. محدودیت دیگری که محققان مشاهده کردند این است که دانشکده اغلب دانش محتوا را با آموزش با کیفیت برابر می کند. یعنی هر چه وسعت و عمق دانش محتوا (تخصص موضوع) بیشتر باشد، معلم بهتر می شود. در صورتی که در درس پژوهی، صرفاً دانستن مطالب کافی نیست بلکه مهم است که بدانید دانش آموزان در مورد مطالب چگونه فکر می کنند و چه راهکارهایی برای تقویت یادگیری مؤثر است.

۴. شرکت کنندگان اظهار داشتند که یکی از مهمترین عوامل محدود کننده، زمان است. مشکلات یافتن زمان برای برنامه ریزی و اجرای درس پژوهی با توجه به سایر مسئولیت پذیری های اساتید مانند انجام پژوهش، مشاوره دانشجویان و خدمات به موسسه بسیار دشوار توصیف شده است.

آگاهی نسبت به فواید اجرای درس پژوهی در دانشگاه، می تواند انگیزه را در افراد، برای شروع این کار در دانشگاه ایجاد کند. و آگاهی از محدودیت ها، چالش های پیش رو در این زمینه را معرفی می کند تا افراد با برنامه ریزی درست، تا حد امکان این محدودیت ها از بین بروند.

با توجه به اهمیت اجرای درس پژوهی؛ لازم است به پژوهش هایی که نتایج اجرای درس پژوهی را بیان کرده اند، اشاره شود.

Ogegbo; Gaigher and Salagaram (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان «مزایا و چالش های درس پژوهی: مورد آموزش علوم فیزیکی در آفریقای جنوبی» با استفاده از یک طرح تحقیقاتی موردی، نمونه ای از ۴ معلم علوم فیزیکی به راحتی از مدارس در مناطق روستایی و حومه انتخاب شد. با توجه به چالش های لجستیکی، ۴ شرکت کنندگان به ۲ درس کار جداگانه ای گروه بندی شدند. داده ها از طریق منابع متعدد شامل مصاحبه های نیمه ساخت یافته، مشاهدات تدریس در کلاس درس و جلسات درس پژوهی، یادداشت های میدانی، برنامه های درس ابتدایی شرکت کنندگان و نوشته های بازتابنده جمع آوری شد. نتایج نشان می دهد که همکاری از طریق درس پژوهی، استراتژی های آموزش حرفه ای معلمان، مهارت های شبکه، نوشتن طرح درس، مدیریت کلاس درس، خودکارآمدی و نگرش مثبت نسبت به آموزش افزایش یافته است.

Widoretnoa et al (۲۰۱۵) پژوهشی با هدف تعیین نقش مشکلات یادگیری مبتنی بر درس پژوهی در صلاحیت ارائه سوالات توسط معلمان و دانش آموزان انجام دادند. این تحقیق شبه آزمایشی بود و توسط دانش آموزان ارشد دبیرستان به عنوان موضوع پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. دو کلاس همگن به عنوان نمونه به صورت تصادفی هدفمند انتخاب شدند و سوالات به صورت کمی و کیفی بر اساس اصلاح طبقه بندی بلوم تحلیل شد از جمله نتایج این پژوهش به این صورت است: ۱) درس پژوهی به طور معناداری مهارت های معلم و دانش آموزان را در سوال پرسیدن بهبود بخشید ۲) کیفیت سوالات معلم و دانش آموزان به ابعاد بالاتری از دانش توسعه یافت، اما هیچ سواد فراشناختی یافت نشد ۳) سطح شناختی تعداد اندکی از دانشجویان و معلم به بالاترین سطح بلوم افزایش یافت ۴) شایستگی معلم، بحث کردن مربوط به نفوذ مهارت دانش آموزان در سوال پرسیدن بود.

پژوهش Matanluk; Johari and Matanluk (۲۰۱۳) ادراک معلمان و دانش آموزان نسبت به اجرای درس پژوهی را در یک مدرسه روستایی مورد بررسی قرار دادند. محققان از نمونه گیری هدفمند استفاده کردند. در مجموع ۱۰ معلم و ۶۰ دانشجو انتخاب شدند. از یک پرسشنامه برای به دست آوردن اطلاعات در مورد درک دانش آموزان و معلمان در اجرای درس پژوهی استفاده شد. پرسشنامه ها بعد از درس پژوهی، به پاسخ دهندگان توزیع می شود. تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که معلمان و دانش آموزان درک مثبتی نسبت به اجرای درس پژوهی دارند. نتایج بررسی نشان می دهد که اجرای درس پژوهی یک چشم انداز جدید در زمینه آموزش و پرورش در مدارس در میان معلمان فراهم می کند. پیگیری درس پژوهی همچنین مشارکت دانش آموزان در فعالیت های یادگیری در کلاس را افزایش می دهد.

علی نژاد و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان تاثیر آموزش علوم تجربی با رویکرد درس پژوهی بر خودکارآمدی ادراک شده معلمان و نگرش دانش آموزان دوره اول متوسطه با روش نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون و پس آزمون و جامعه آماری، دبیران دختر پایه هشتم شهرستان تهران به روش چند خوشه ای چند مرحله ای با حجم نمونه ۱۲۰ دانش آموز (چهار کلاس ۳۰ نفره) و ۱۲ دبیر انتخاب و در گروه آزمایش و کنترل به روش تصادفی قرار گرفت. نتایج زیر را به دست آورد: آموزش علوم تجربی با رویکرد درس پژوهی بر خودکارآمدی ادراک شده معلمان و نگرش دانش آموزان دوره اول متوسطه موثر است.

عرفانی، شبیری، صحابت انورو مشایخی پور (۱۳۹۵) با هدف تعیین اثربخشی دوره های آموزش درس پژوهی بر روی دانش و مهارت تدریس معلمان و جامعه آماری شامل کلیه معلمان رسمی و پیمانی شاغل در آموزش و پرورش شهر همدان که به صورت تصادفی نمونه گیری شده اند، به این نتایج دست یافتند: دوره های درس پژوهی بر مولفه های کاربرد نظریه های یادگیری، فراهم آوری فرصت های یادگیری، نگرش به نقش ارزشیابی هی صحیح، نگرش به استفاده از وسایل آموزشی و کمک آکوزشی، انگیزه کاری و مدیریت دانش و مهارت تدریس معلمان تاثیر معناداری دارد. بنابراین می توان نتیجه گرفت که دوره های آموزش درس پژوهی بر دانش و مهارت تدریس معلمان تاثیر معناداری دارد (Huntly, ۲۰۰۸؛ ساکی، ۲۰۰۹ به نقل از عرفانی و همکاران، ۱۳۹۵).

حبیب زاده (۱۳۹۳) در پژوهی با هدف اثربخشی درس پژوهی بر خودکارآمدی تصویری معلمان و جامعه آماری معلمان کلاس سوم مدارس ابتدایی پسرانه نواحی چهارگانه شهرستان قم و نمونه ای شامل ۲۴ معلم از ۸ مدرسه که به روش پیش آزمون-پس آزمون با گروه کنترل انجام گرفت به این نتیجه دست یافت که درس پژوهی موجب

تقویت خودکارآمدی تصویری معلمان در عوامل مدیریت کلاس درس، فعال کردن دانش آموزان و استفاده از راهبردهای آموزشی می شود (Robert, 2010; Sibbald, 2010).

کوشکی (۱۳۹۵) پژوهشی با هدف بررسی نقش درس پژوهی در پذیرش نوآوری در برنامه‌ی درسی انجام داد. جامعه‌ی آماری این پژوهش کلیه معلمان دوره ابتدایی شهرستان کوهدشت می باشند. که در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ مشغول به تدریس بوده اند. نتایج به دست آمده نشان داد که میزان پذیرش نوآوری در برنامه درسی معلمان شرکت کننده در طرح درس پژوهی نسبت به سایر معلمان بیشتر است و درس پژوهی تاثیری مثبت داشته است.

بررسی پژوهش های مختلف داخلی و خارجی نشان داد درس پژوهی در مدارس اجرا می شود و به بیشتر اهداف بنیادین خود رسیده است. از جمله نتایج مفید درس پژوهی می توان به فراهم آوری فرصت های یادگیری، نگرش به نقش شیوه های صحیح ارشیابی، نگرش به استفاده از وسایل آموزشی و کمک آموزشی، تغییر انگیزه کاری معلمان، مدیریت دانش و مهارت تدریس معلمان، آگاه کردن معلمان از اینکه دانش آموزان چگونه فکر می کنند و چگونه می آموزند، رفتار خلاق معلمان، حل مسائل پیچیده با همکاری معلم و دانش آموزان، افزایش فعالیت های کلاسی دانش آموزان، افزایش همکاری بین معلمان، درک عمیق معلمان نسبت به محتوا و... اشاره کرد که حاکی از اهمیت بکارگیری درس پژوهی است. درس پژوهی در دانشگاه دارای پیشینه چندان نیست و محدود پژوهش هایی که به چشم می خورد به موانع و فواید اجرای آن اشاره شده است.

بحث و نتیجه گیری

در تحصیلات تکمیلی، انجام پژوهش از وظایف اصلی دانشجویان به شمار می رود. به همین جهت کیفیت تدریس این درس اهمیت بالایی دارد و اساتید همواره باید برای بهبود کیفیت تدریس خود تلاش کنند. با تغییر در دنیای علم و دانش دیگر شیوه های تدریس و آموزش سنتی جوابگوی نیازهای فراگیران نیست و مدرسان باید به شیوه های جدیدی روی آورند. از طرفی یکی از راه های انجام تدریس موثر، اشتراک دانش است. اشتراک دانش باعث می شود برخی از مشکلات آموزشی حل شود و تشریک مساعی ایجاد شده باعث رشد و ارتقاء علمی اساتید شود. درس پژوهی در قرن بیست و یک به عنوان یک روش برای اصلاح و بهبود آموزش و یادگیری، موفقیت های زیادی در عرصه ی بین المملی دارد. درس پژوهی نمونه ای از کار تیمی و اشتراک دانش بین اساتید است تا بهترین شیوه ی تدریس انتخاب شود.

درس پژوهی مدت ها است که در سازمان های مختلف ژاپن در حال اجرا است اما در ایران فقط مدارس درس پژوهی را اجرا می کنند. پژوهشگران متعددی به بررسی فواید و محدودیت ها و پیش نیاز های اجرای درس پژوهی در دانشگاه پرداختند و به طور آزمایشی این روش را در دانشگاه اجرا کردند و به نتایج قابل توجهی رسیدند اما در ایران هیچ فعالیتی در این زمینه انجام نشده است. انتظار می رود پژوهشگرانی با تکیه بر پژوهش های قبلی، اطلاع از فواید و محدودیت های اجرای درس پژوهی در دانشگاه و در نظر گرفتن شرایط فرهنگی ایران، به امکان سنجی اجرای درس پژوهی در دانشگاه های کشور پردازند.

منابع فارسی

- استیپانک، جنیفر؛ گری، اپل؛ لیونگ، ملیندا؛ تورنمانگان، میشل و میشل، مارک. هدایت درس پژوهی راهنمایی عملی برای مدیران و معلمان. (مترجم: رضا ساکی و داریوش مدنی، ۱۳۹۰). تهران: حکمت علوی.
- اسماعیل پناه، فرشاد و خیاط مقدم، سعید (۱۳۹۲). بررسی وضعیت موجود اشتراک گذاری دانش بین اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها (مطالعه موردی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد). مدیریت بهره وری، ۷(۲۶)، ۴۳-۶۸.
- بختیاری، ابوالفضل و مصدقی نیک، کبری (۱۳۹۵). تدریس پژوهی (روش بهسازی فرهنگ آموزش و تدریس). تهران: آوای نور.
- بهرامی، علی و مرسلی، صغری (۱۳۹۱). درس پژوهی شیوه‌ای نو در طراحی اجرایی برنامه‌های درسی. رشد تکنولوژی آموزشی، ۲۸(۳)، ۴۲-۴۶.
- حبیب زاده، عباس (۱۳۹۲). راهنمای عملی درس پژوهی. قم: انتشارات دانشگاه قم.
- حبیب زاده، عباس (۱۳۹۳). اثربخشی درس پژوهی بر خودکارآمدی تصویری معلمان. مجله دست‌آوردهای روان‌شناختی، ۴(۲)، ۱۶۸-۱۴۵.
- خنیفر، حسین؛ بردبار، حامد و فروغی قمی، ثریا (۱۳۹۰). تبیین مولفه‌های اخلاقی و فرهنگی در پژوهش. معرفت اخلاقی، ۲(۲)، ۸۵-۱۰۴.
- سلطانی، نورمحمد؛ دالوند، نورمراد و دالوند، شهاب (۱۳۹۴). فرهنگ سازی و نهادینه سازی درس پژوهی در مدارس به عنوان سازمان یادگیرنده. اولین همایش علمی پژوهشی یافته‌های نوین علوم مدیریت، کارآفرینی و آموزش ایران.
- سمیعی، علیرضا و مظفری، عبدالرضا (۱۳۹۱). دانشگاه اسلامی، مولفه‌ها و راهبردها. دومین کنگره علوم انسانی، ۲۲۱-۲۱۸.
- شریفان، احمد. (۱۳۹۵). تدریس پژوهی در نگاه دکتر ابوالفضل بختیاری نویسنده کتاب درس پژوهی. رشد تکنولوژی آموزشی، ۳۱(۸)، ۱۸-۲۰.
- عبدلی، افسانه؛ پورشافعی، هادی و زین الدینی میمند، فاطمه (۱۳۸۹). بررسی وضعیت کیفیت تدریس مدرسان در نظام آموزش عالی: ضرورت توجه به تدریس تعاملی (مطالعه موردی: دانشجویان کارشناسی دانشگاه جامع علمی کاربردی خراسان جنوبی). فصلنامه علمی ترویجی مطالعات فرهنگی-اجتماعی خراسان، ۱۱(۳)، ۴۷-۷۶.
- عرفانی، نصرالله (۱۳۹۵). اثربخشی دوره‌های آموزش درس پژوهی بر دانش و مهارت تدریس معلمان دوره ابتدایی. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۲(۲۱)، ۱۶۱-۷۰۰.
- عرفانی، نصرالله، شبیری، محمد؛ صحابت انور، سعید و مشایخی پور، مصطفی (۱۳۹۵). اثربخشی دوره‌های آموزش درس پژوهی بر دانش و مهارت تدریس معلمان دوره ابتدایی. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۲(۲۱)، ۱۶۱-۲۰۰.
- عرفانی، نصرالله، شبیری، محمد؛ صحابت انور، سعید و مشایخی پور، مصطفی (۱۳۹۵). اثربخشی دوره‌های آموزش درس پژوهی بر دانش و مهارت تدریس معلمان دوره ابتدایی. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۲(۲۱)، ۱۶۱-۲۰۰.

- علی نژاد، مرضیه؛ سیفی، محمد؛ احقر، قدسی و بختیاری، ابوالفضل (۱۳۹۶). تأثیر آموزش علوم تجربی با رویکرد درس پژوهی بر خودکارآمدی ادراک شده معلمان و نگرش دانش آموزان دوره اول متوسط. فصلنامه علمی پژوهشی تدریس پژوهی، ۵(۳)، ۸۷-۱۰۸.
- فرخی، نورعلی (۱۳۸۹). ارزشیابی پایان نامه های کارشناسی ارشد و دکتری دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی. اندازه گیری تربیتی، ۱(۲)، ۹۵-۱۱۵.
- فرزان پور، آزاده؛ ناطقی، فائزه و سیفی، محمد (۱۳۹۶). واکاوی اصول حاکم بر اجرای مطلوب برنامه درسی درس پژوهی. تدریس پژوهی، ۵(۱)، ۱۲۷-۱۴۸.
- کوشکی، فتح اله (۱۳۹۵). نقش درس پژوهی در پذیرش نوآوری در برنامه درسی. پایان نامه کارشناسی ارشد. گروه برنامه ریزی درسی. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی. دانشگاه علامه طباطبائی.
- نوروزی، عباسعلی؛ ابوالقاسمی، محمود و قهرمانی، محمد (۱۳۹۴). بررسی موانع تولید علم از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی. فصلنامه علمی-پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۶(۲)، ۷۷-۱۰۸.

منابع انگلیسی

- Areekkuzhiyil, Santhosh (۲۰۱۶). Impact of Organisational Factors on the Knowledge Sharing Practice of Teachers Working in Higher Education Sector. *intercontinental journal of human resource research review* ISSN, ۴(۸), ۲۳-۳۳.
- Areekkuzhiyil, Santhosh. (۲۰۱۹). Attitude towards Knowledge Sharing among Under Graduate Students in Kerala. *Edutracks*, ۱۸(۷), ۲۵-۳۱.
- Babcock, Jay Allen (۲۰۱۱). Review of Leading Lesson Study: A Practical Guide for Teachers and Facilitators. *Networks: An Online Journal for Teacher Research*, ۱۳(۱).
- Cerbin, W., & Kopp, B. (۲۰۰۶). Lesson study as a model for building pedagogical knowledge and improving teaching. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, ۱۸(۳), ۲۵۰-۲۵۷.
- Chenault, Krystal H. (۲۰۱۷). Building Collaborative Pedagogy: Lesson Study In Higher Education. *College Quarterly*, ۲۰(۱) ۱-۲۳.
- Demir, Kadir, Czerniak, Charlene M., & Hart, Lynn C. (۲۰۱۳). Implementing Japanese lesson study in higher education context. *Journal of College Science Teaching*, ۴۲(۴), ۲۲-۲۷.
- Hart, Richard L. (۲۰۰۰). Co-authorship in the academic library literature: survey of attitudes and behaviors. *Journal of Academic Librarianship*, ۲۶ (۵), ۳۳۹-۳۴۵.
- Inprasitha, Narumol. (۲۰۱۴). Perceptions on Professional Development of Supervisors in the Non-project and Project Schools Using Lesson Study. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, ۹th World Conference on Educational Sciences, ۱۱۶, ۲۰۶۹-۲۰۷۳.
- Lewis, Catherine & Takahashi, Akihiko (۲۰۱۳). Facilitating curriculum reforms through lesson study. *International Journal for Lesson and Learning Studies*, ۲(۳), ۲۰۷-۲۱۷.
- Matanluk, Katina; Johari, Khalid @ Matanluk, Ovelyn (۲۰۱۳). The perception of Teachers and students toward lesson study implementation at rural school Of Sabah: a pilot study. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, ۹۰, ۲۴۵-۲۵۰.

- Nashruddin, Wakhid.(۲۰۱۶). The Implementation of Lesson Study in English Language Learning: A Case Study. *Dinamika Ilmu* , ۱۶(۲), ۱۶۹-۱۷۹.
- Nonaka.I & Takcuchi, H.(۱۹۹۵). “ The knowledge creating company: How Japanesecompanies create the dynamics of innovation “ New york: Oxford university press.
- Ogegbo, Ayodele Abosede; Gaigher, Estelle; Salagaram, Trisha (۲۰۱۹). Benefits and Challenges of Lesson Study: A Case of Teaching Physical Sciences in South Africa. *South African Journal of Education*, ۳۹ (۱) , ۱-۹.
- Widoretno, Sri; Sajidan; Ramli, Murni; Ariyanto, J; Santoso, S & Atika, GA(۲۰۱۵). The Role of Lesson Study to Improve Posing Question Skills of Teacher and Students in Problem Based Learning. *Prosiding Ictte FKIP UNS*; ۱(۱), ۶۴۸-۶۵۶.
- Yu, Dengke & Zhou, Rong (۲۰۱۵). Tacit Knowledge Sharing Modes of University Teachers from the Perspectives of Psychological Risk and Value. *International Journal of Higher Education*, ۴(۲), ۲۱۴-۲۲۴.